

Performans Esaslı Bütçeleme

Prof.Dr. Coşkun Can Aktan

5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU

Bilindiği üzere uluslararası standartlara uygun daha etkin bir kamu mali yönetim ve kontrol sisteminin oluşturulması, kamu mali yönetiminde saydamlığın ve hesap verebilirliğin sağlanması amacıyla kamu mali yönetim sistemimizi yeniden düzenleyen 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı **Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu** 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

YENİ KAMU MALİYESİ

MADDE 5.- Kamu maliyesinin temel ilkeleri şunlardır:

- ~~Kamu mali yönetimi uyumlu bir bütün olarak oluşturulur ve yürütülür.~~
- Kamu maliyesi, kamu görevlilerinin **hesap verebilmelerini** sağlayacak şekilde uygulanır.
- Maliye politikası, makroekonomik ve sosyal hedefler ile uyumlu bir şekilde oluşturulur ve yürütülür.
- Kamu mali yönetimi Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkına uygun şekilde yürütülür.
- Kamu mali yönetimi **mali disiplini** sağlar.
- Kamu mali yönetimi ekonomik, mali ve sosyal etkinliği birlikte sağlayacak şekilde kamusal tercihlerin oluşması için gerekli ortamı yaratır.
- Kamu idarelerinin mal ve hizmet üretimi ile ihtiyaçlarının karşılanmasında, ekonomik veya sosyal verimlilik ilkelerine uygun olarak **maliyet-fayda** veya **maliyet-etkinlik** ile gerekli görülen diğer ekonomik ve sosyal analizlerin yapılması esastır.

5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

- Stratejik plan hazırlama zorunluluğu
- Stratejik planlamaya dayalı performans esaslı bütçelemeye geçiş
- Hesap verebilirlik ve mali saydamlık
- Orta vadeli (3 yıllık) harcama programı ile uyumlu çok yıllık bütçeleme
- İç kontrol ve iç denetim sisteminin kurulması
- Tahakkuk esaslı muhasebe sistemi
- Sayıştay denetiminin kapsamının genişletilmesi
- Harcama öncesi kontrol görevinin kurum yönetimine devredilmesi
- İdarelerin tüm gelir ve giderlerinin bütçelerinde toplanması

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME: TANIM-1

Kamu idarelerinin ana fonksiyonlarını, bu fonksiyonların yerine getirilmesi sonucunda gerçekleştirilecek amaç ve hedeflerini belirleyen, kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını sağlayan, performans ölçümü yaparak ulaşılmak istenen hedeflere ulaşıp ulaşılamadığını değerlendiren ve sonuçları raporlayan bir bütçeleme sistemidir.

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME : TANIM-2

Kamu idareleri tarafından hazırlanan **stratejik planlarda** yer alan misyon, vizyon, stratejik amaç ve hedeflerle uyumlu bütçelerin oluşturulmasını öngören ve kaynakların bu amaç ve hedefler doğrultusunda tahsisini ve kullanılmasını **performans programları** aracılığıyla sağlayan, performans göstergeleri ile uygulama sonuçlarını takip ve kontrol eden ve **faaliyet raporu** ile raporlayan bir bütçeleme tekniğidir.

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME : AMAÇ

Temel amacı mali saydamlık ve hesap verilebilirliği sağlamak olan bu bütçeleme sistemi, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak üzere geliştirilmiştir. Planlama sürecinde hazırlanan stratejik planlar ile bütçeleme sürecinde hazırlanan performans programları ve faaliyet raporları bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan temel araçlardır.

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME: TEMEL AMAÇLAR

- Mali disiplin
- Kaynakların etkin kullanımı
- Mali saydamlık
- Hesap verme sorumluluğu

İKİ TEMEL AMAÇ

Mali saydamlık: Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılması ve sonuçlarına ilişkin bilgilerin doğru ve zamanında kamuoyuna duyurulmasıdır.

Hesap verme sorumluluğu: Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olması ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermesidir.

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME: **SONUÇ ODAKLI BÜTÇELEME**

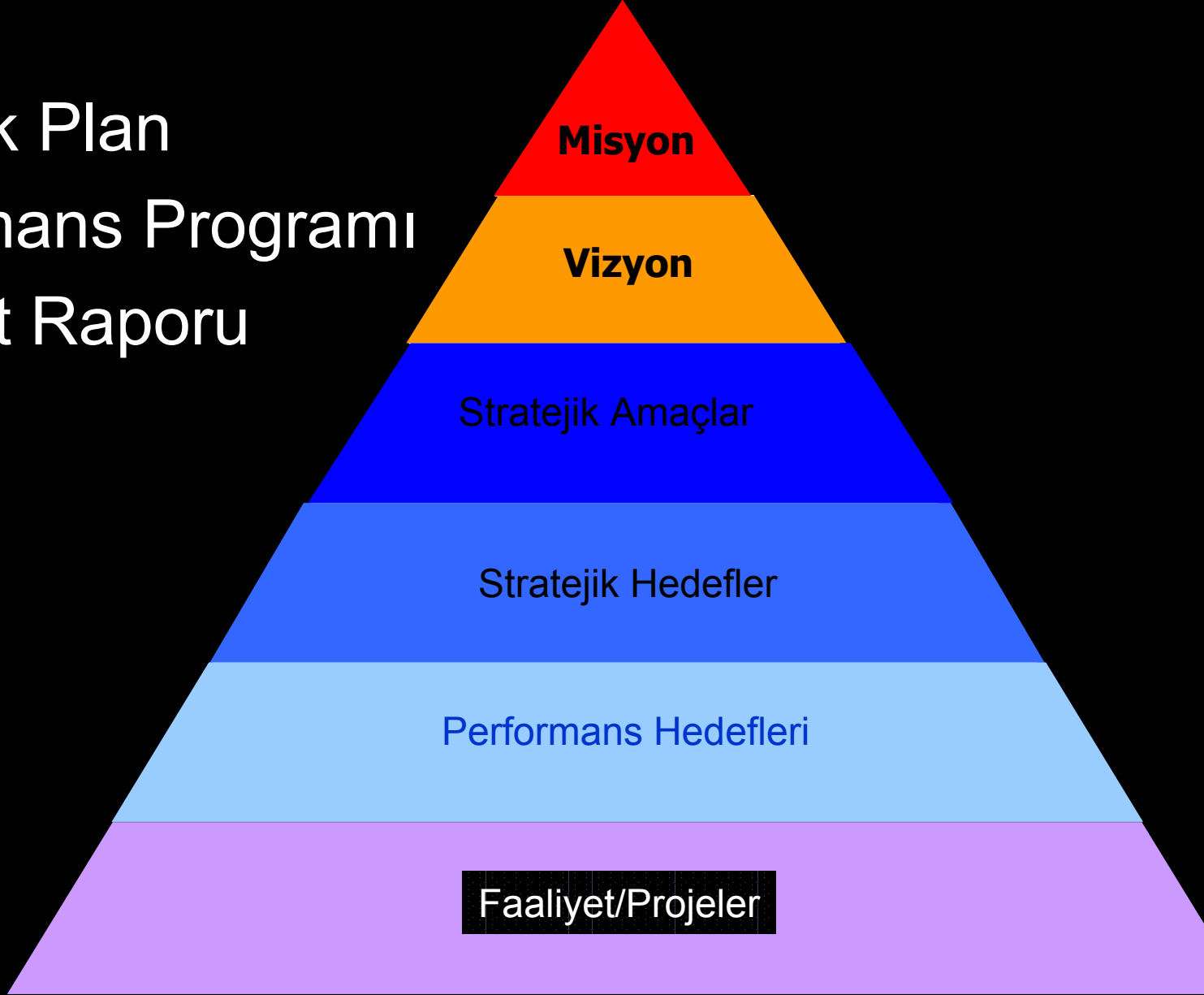
- Girdi yerine çıktı ve sonuçlara odaklanarak hesap verebilirliği sağlamak,
- Çıktı ve/veya sonuç göstergelerini değerlendirerek performans denetimi sağlamak.

Performans Esaslı Bütçeleme

Performans esaslı bütçelemenin **temel unsurları**; stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporudur.

TEMEL UNSURLAR

- Stratejik Plan
- Performans Programı
- Faaliyet Raporu

Performans Esaslı Bütçeleme

- **Stratejik Plan**
- **Performans Programı**
- **Faaliyet Raporu**

STRATEJİK PLAN

Kamu idarelerince; kalkınma planları, programlar, ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamak, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmek ve bu sürecin izleme ve değerlendirmesini yapmak amacıyla katılımcı yöntemlerle hazırlanan plandır.

STRATEJİK PLAN: TEMEL KAVRAMLAR

Misyon: Bir kamu idaresinin varlık sebebi olup, ne yaptığını, nasıl yaptığını ve kimin için yaptığını ifade eder.

Vizyon: Bir kamu idaresinin geleceğini sembolize eder. İdarenin uzun vadede neler yapmak istediğinin güçlü bir anlatımıdır.

Stratejik amaç: Bir kamu idaresinin belirli bir süre itibarıyla misyonunu nasıl yerine getireceğini ifade eden, sonuca yönelmiş orta ve uzun vadeli amaçlardır.

Stratejik hedef: Stratejik amaçların gerçekleştirilebilmesi için ortaya konan ölçülebilir somut ve orta vadeli alt amaçlardır.

Performans hedefi: İdarelerin, stratejik amaçları çerçevesinde, stratejik hedeflerine ulaşmak için bir mali yılda gerçekleştirmeyi amaçladıkları performans seviyelerini gösteren çıktı-sonuç odaklı hedeflerdir.

Performans göstergeleri: Kamu idarelerince stratejik amaç ve hedefler ile performans hedeflerine ulaşmak amacıyla yürütülen faaliyetlerin sonuçlarını ölçmek, izlemek ve değerlendirmek için kullanılan araçlardır.

STRATEJİK PLAN

YASAL DAYANAK:

- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 9'uncu maddesi,
- 5272 sayılı Belediye Kanununun 41'inci maddesi,
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 31'inci maddesi,

PERFORMANS PROGRAMI

İdare performans programı: Bir mali yılda kamu idaresinin stratejik planı doğrultusunda yürütmesi gereken faaliyetleri, bu faaliyetlerin kaynak ihtiyacını, performans hedef ve göstergelerini içeren, idare bütçesi ve idare faaliyet raporunun hazırlanmasına esas teşkil eden programdır.

FAALİYET RAPORU

İdare faaliyet raporu: Kamu idarelerinin stratejik plan ve performans programları uyarınca yürütülen faaliyetlerini, belirlenmiş performans göstergelerine göre hedef ve gerçekleşme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini açıklayan, idare hakkındaki genel ve mali bilgileri içeren rapordur.

PERFORMANS DENETİMİ

Performans esaslı bütçelemenin getirdiği önemli yeniliklerden biri, performans denetimine imkân tanımasıdır. Performans esaslı bütçeleme sürecinde oluşturulan hedef ve göstergeler ile hazırlanan performans programı ve faaliyet raporları performansın sistematik ve nesnel bir şekilde denetlenmesini mümkün kılar.

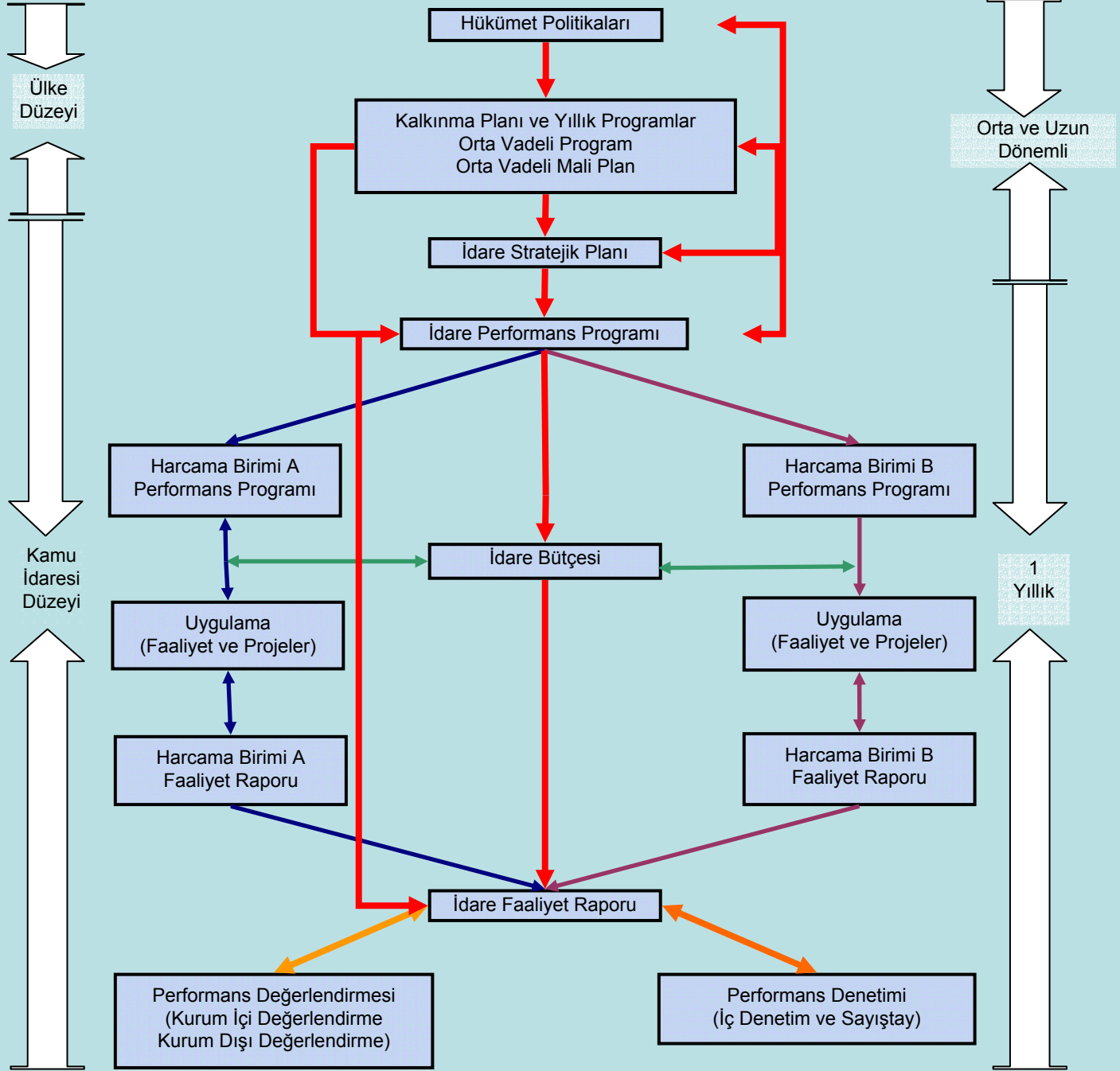
PERFORMANS DEĞERLENDİRİLMESİ

Kamu idarelerinin belirledikleri stratejik amaç ve hedeflere ulaşmak için izledikleri yolun, performans hedeflerine ulaşmak üzere kullanılan yöntemler ile yürütülen faaliyet ve projelerin ve bunların sonucunda elde edilen çıktı ve sonuçların değerlendirilmesidir.

PERFORMANS BİLGİ SİSTEMİ

İdarelerin performansını ölçmek için bilginin düzenli olarak toplanması, analiz edilmesi ve raporlanmasına yönelik kurulan sistemdir.

PERFORMANS ESASLI BÜTÇELEME SURECI

PEB SÜRECİNİN İŞLEYİŞİ

- **Hükümet politikaları**
- **Kalkınma planı ve programlar**
- **Orta vadeli program ve orta vadeli mali plan**
- **İdare stratejik planı**

- İdare ve birim performans programları
- İdare Bütçesi
- İdare ve birim faaliyet raporları
- Performans değerlendirmesi ve denetimi

Birim ve İdare Performans Programının hazırlanması

Öncelikli stratejik amaç ve hedeflerin belirlenmesi

Performans hedeflerinin belirlenmesi

Faaliyet/Projelerin belirlenmesi

Kaynak İhtiyacının belirlenmesi

Performans Göstergelerinin belirlenmesi

STRATEJİK
PLANLAMA VE
PERFORMANS
ESASLI
BÜTÇELEME

